

ВПЛИВ ДЕФОРМАЦІЙНИХ ЕФЕКТІВ НА ЕЛЕКТРИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ СТРУКТУРИ МЕТАЛ–НАПІВПРОВІДНИК–ЛЕГОВАНИЙ НАПІВПРОВІДНИК

Р.М. ПЕЛЕЩАК, О.В. КУЗИК, О.О. ДАНЬКІВ

УДК 533.3+537.2
© 2010

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка
(Вул. Івана Франка, 24, Дрогобич 82100, Львівська обл.; e-mail: peleshchak@rambler.ru)

Досліджено вплив пружних деформацій, що виникають як за рахунок невідповідності параметрів ґраток контактуючих напівпровідникових матеріалів, так і в околі кластера дефектів міжвузловинного кадмію у легованій напівпровідниковій підкладці CdTe, на інжекцію електронів в ізолюючий шар структури метал–нелегований напівпровідник $Zn_xCd_{1-x}Te$ –напівпровідникова підкладка n -CdTe.

теріалі суттєво впливає на їх електрофізичні та оптичні властивості. Зокрема у роботах [9, 10] показано, що у CdS кластери міжвузловинного Cd_i є швидкими каналами рекомбінації. У роботі [8] встановлено умови очищення об'єму напівпровідника CdTe від кластерів, утворених іонізованим міжвузловинним Cd_i та досліджено вплив зовнішнього електричного поля на розмір кластера.

1. Вступ

Останнім часом при побудові напівпровідникових приладів широкого використання набули контакти металу з напівпровідником з використанням проміжного нелегованого i -шару [1], зокрема, для детектування височастотних сигналів [2], виготовлення імпульсних високовольтних $p-i-n$ діодів [3].

У роботі [4] в дифузійно-дрейфовому наближенні отримано самоузгоджений аналітичний розв'язок задачі про інжекцію носіїв струму в ізолюючий i -шар скінченної товщини для структур метал– i -шар–сильно легована напівпровідникова підкладка. Запропонований авторами підхід враховує як об'ємні ефекти, що пов'язані з обмеженням струму просторовим зарядом, так і контактні явища на межах напівпровідникового нелегованого i -шару. Однак запропонована авторами роботи [4] модель не враховує впливу деформаційних ефектів, які можуть бути суттєвими у випадку значної невідповідності параметрів ґраток (до 6–7%) контактуючих напівпровідникових матеріалів (CdTe/ZnTe, GaAs/InAs) та великої концентрації точкових дефектів ($N_d > 10^{17} \text{ см}^{-3}$).

У роботах [5–8] показано, що при перевищенні деякого критичного значення концентрації дефектів (міжвузловинних атомів та вакансій) їх взаємодія із самоузгодженим полем деформації приводить до утворення впорядкованих дефектно-деформаційних структур (кластерів та періодичних структур). Наявність кластерів дефектів у напівпровідниковому ма-

Неоднорідна деформація, зумовлена наявністю кластерів дефектів та невідповідністю параметрів ґраток контактуючих матеріалів у структурах метал– i -шар–сильно легований напівпровідник, внаслідок самоузгодженого електрон-деформаційного зв'язку приводить до суттєвої зміни просторових розподілів концентрації носіїв струму, електростатичного потенціалу $\varphi(x)$ та електричного поля $E(x)$, що відображається, зокрема, на вольт-амперних характеристиках (ВАХ) таких структур. Важливим є як передбачити зміну електричних властивостей під впливом механічних напружень, так і встановити умови, за яких вплив зовнішніх чинників, що змінюють напружений стан напівпровідникової структури, на електричні властивості буде мінімальним.

У даній роботі розраховано електростатичний потенціал, напруженість електричного поля, концентрацію електронів провідності $n(x)$ та ВАХ структури метал–нелегований напівпровідник $Zn_xCd_{1-x}Te$ –напівпровідникова підкладка n -CdTe (метал– i – n^+) з урахуванням пружних деформацій, що виникають як за рахунок невідповідності параметрів ґраток контактуючих напівпровідникових матеріалів, так і в околі кластера у легованій напівпровідниковій підкладці CdTe.

2. Модель

Розглянемо тришарову структуру метал–нелегований шар $Zn_xCd_{1-x}Te$ товщиною L –лєгована напівпровідникова підкладка n^+ –CdTe. Координата x від-

раховується від межі метал-напівпровідник у напрямку напівпровідника.

1. Нехай напівпровідникова підкладка ($x \geq L$) містить точкові дефекти з середньою концентрацією N_{d0} . Дефекти взаємодіють як з електричним полем $E = -\frac{d\varphi(x)}{dx}$, так і з полем деформації $U(x) = \frac{\partial u_x}{\partial x}$, де u_x – компонента вектора зміщення середовища. Оскільки товщина підкладки є набагато більшою за товщину нелегованого i -шару, то деформацією підкладки, зумовленою невідповідністю параметрів ґраток контактуючих напівпровідникових матеріалів, можна знехтувати. До уваги братимемо пружні напруження, що створюються точковими дефектами, а саме, у матеріалі CdTe – іонізованим міжвузловинним кадмієм.

Для знаходження параметра деформації кристалічної ґратки та концентрації дефектів необхідно розв'язати рівняння [8]:

$$c_l^2 \frac{\partial^2 U(x)}{\partial x^2} + c_l^2 l_0^2 \frac{\partial^4 U(x)}{\partial x^4} - c_l^2 |\alpha| \frac{\partial^2 (U^2(x))}{\partial x^2} + c_l^2 \beta \frac{\partial^2 (U^3(x))}{\partial x^2} - \frac{\theta_d}{\rho} \frac{\partial^2 N_d(x)}{\partial x^2} = 0, \quad (1)$$

$$D \frac{\partial^2 N_d}{\partial x^2} - \frac{D \theta_d}{kT} \frac{\partial}{\partial x} \left(N_d(x) \left(\frac{\partial U(x)}{\partial x} + l_d^2 \frac{\partial^3 U(x)}{\partial x^3} \right) \right) + \frac{\partial}{\partial x} \left(N_d(x) \mu \frac{\partial \varphi(x)}{\partial x} \right) = 0, \quad (2)$$

де ρ – густина середовища; c_l – поздовжня швидкість звуку; $\theta_d = K_A \Delta \Omega$ – потенціал деформації; $\Delta \Omega$ – зміна об'єму кристала одним дефектом; K_A – всебічна константа пружності; l_d та l_0 – характеристична довжина взаємодії дефектів з атомами кристала та атомів один з одним відповідно; α, β – константи пружного ангармонізму; T – температура; D – коефіцієнт дифузії дефектів; k – стала Больцмана.

Проінтегрувавши рівняння (2) отримаємо

$$N_d(x) = N_{d0} \exp \left(\frac{\theta_d}{kT} \left(U_l(x) + l_d^2 \frac{\partial^2 U_l(x)}{\partial x^2} \right) - \frac{\mu}{D} \varphi(x) \right) \approx N_{d0} \left(1 + \frac{\theta_d}{kT} \left(U_l(x) + l_d^2 \frac{\partial^2 U_l(x)}{\partial x^2} \right) - \frac{\mu}{D} \varphi(x) \right). \quad (3)$$

Підставивши (3) у (1), отримаємо неоднорідне нелінійне диференціальне рівняння для деформації середовища:

$$\frac{\partial^2 U_l(x)}{\partial x^2} - a U_l(x) + f U_l^2(x) - c U_l^3(x) =$$

$$= \frac{\frac{N_{d0}}{N_{dc}} e \varphi(x)}{l_d^2 \frac{N_{d0}}{N_{dc}} - l_0^2} \theta_d, \quad (4)$$

де $U_l(x)$ – просторово неоднорідна складова деформації,

$$a = \frac{1 - \frac{N_{d0}}{N_{dc}}}{l_d^2 \frac{N_{d0}}{N_{dc}} - l_0^2}; \quad f = \frac{|\alpha|}{l_d^2 \frac{N_{d0}}{N_{dc}} - l_0^2};$$

$$c = \frac{\beta}{l_d^2 \frac{N_{d0}}{N_{dc}} - l_0^2}; \quad N_{dc} = \frac{\rho c_l^2 kT}{\theta_d^2}.$$

Для сильно легованої n^+ -підкладки можна використати наближення Томаса-Фермі [4]. Тоді з урахуванням деформаційних ефектів електрохімічний потенціал набуде вигляду

$$\chi_s(x) = \frac{\hbar^2}{2m_s} (3\pi^2 n(x))^{2/3} - e \varphi_s(x) + a_c U(x), \quad (5)$$

де m_s – ефективна маса електрона легованого напівпровідникового матеріалу; $n(x)$ – концентрація електронів; a_c – константа гідростатичного деформаційного потенціалу зони провідності.

Розглядатимемо n^+ -шар як трикомпонентну систему, що містить електрони з концентрацією $n(x)$, іонізовані нерухомі N^+ та рухомі донори з концентрацією $N_d(x)$.

Очевидно, що виконується умова

$$n_0 = N^+ + N_{d0}, \quad (6)$$

де n_0 – просторово однорідне значення концентрації електронів провідності.

З формули (5) можна визначити концентрацію носіїв струму:

$$n(x) = \left(\frac{2m_s}{\hbar^2} \right)^{3/2} \frac{(\chi_s(x) + e \varphi_s(x) - a_c U(x))^{3/2}}{3\pi^2}. \quad (7)$$

Густина струму:

$$j = \frac{\sigma}{e} \frac{d\chi_s}{dx}, \quad (8)$$

де σ – провідність n^+ -шару. Вважаючи провідність легованої підкладки достатньо великою, так щоб виконувалася умова $\frac{j}{\sigma} e L_s \ll \chi_0$ (L_s – товщина підкладки, $\chi_0 = \chi(\infty) = \frac{\hbar^2}{2m_s} (3\pi^2 n_0)^{2/3} + a_c U_0$), у лінійному наближенні ($e \varphi_s(x) - a_c U_l(x) \ll \chi_0$) концентрацію електронів провідності можна представити у вигляді:

$$n(x) = n_0 + R(e \varphi_s(x) - a_c U_l(x)), \quad (9)$$

де $R = \left(\frac{2m_s}{\hbar^2}\right)^{3/2} \frac{\sqrt{\chi_0}}{2\pi^2}$.

Електростатичний потенціал $\varphi_s(x)$ знаходиться з рівняння Пуассона:

$$\nabla^2 \varphi_s(x) = -\frac{e}{\varepsilon_s \varepsilon_0} (N_d(x) + N^+ - n(x)), \quad (10)$$

де ε_s – діелектрична проникність матеріалу напівпровідникової підкладки.

Таким чином, розв'язавши систему рівнянь (4) та (10) з урахуванням (3) та (9), можна отримати просторовий розподіл електростатичного потенціалу $\varphi_s(x)$, деформації кристалічної ґратки $U_l(x)$, концентрації електронів провідності $n(x)$ та дефектів $N_d(x)$ у легованій напівпровідниковій підкладці. Розв'яжемо дану систему методом послідовних наближень. У першому наближенні знайдемо розв'язок рівняння (4) без урахування взаємодії дефектів з електростатичним полем ($\varphi_s(x) = 0$). Залежно від величини середньої концентрації точкових дефектів розв'язок рівняння (4) матиме вигляд

$$U_l(x) = 0, \quad N_{d0} < N_{dc1}, \quad (11)$$

$$U_l(x) = \frac{A \operatorname{sign} \theta_d}{B + \operatorname{sh}(-\sqrt{a}(x - x_0))}, \quad N_{dc1} < N_{d0} < N_{dc2}, \quad (12)$$

$$U_l(x) = \frac{A \operatorname{sign} \theta_d}{B + \operatorname{ch}(\sqrt{a}(x - x_0))}, \quad N_{dc2} < N_{d0} < N_{dc}, \quad (13)$$

$$U_l(x) = \frac{A \operatorname{sign} \theta_d}{B + \sin(\sqrt{|a|}(x - x_0))}, \quad N_{d0} > N_{dc}, \quad (14)$$

де x_0 визначає положення кластера в легованій напівпровідниковій підкладці, $A = 3\sqrt{2}|a|(|9ca - 2f^2|)^{-1/2}$, $B = \sqrt{2}f(|9ca - 2f^2|)^{-1/2}$, $N_{dc1} = N_{dc}(\frac{1}{l_d})^2$, $N_{dc2} = N_{dc}(1 - \frac{2\alpha^2}{9\beta})$, $\frac{2\alpha^2}{9\beta} = \frac{4}{9}$ [6].

Надалі обмежимося випадком існування симетричного кластера дефектів, що відповідає формулі (13). Підставивши (3) та (9) з урахуванням (6) у рівняння Пуассона (10), отримаємо просторовий розподіл електростатичного потенціалу у легованій напівпровідниковій підкладці:

$$\varphi_s(x) = C_1 e^{-gx} - \frac{1}{2g} e^{gx} \int f(x) \cdot e^{-gx} dx + \frac{1}{2g} e^{-gx} \int f(x) \cdot e^{gx} dx, \quad (15)$$

де

$$f(x) = W U_l(x) + \left(W - \frac{g_0^2 a_c}{e}\right) l_d^2 \frac{\partial^2 U_l(x)}{\partial x^2};$$

$$W = \frac{g_0^2 a_c}{e} + \frac{e N_{d0} \theta_d}{\varepsilon_s \varepsilon_0 kT}; \quad g_0 = \sqrt{\frac{e^2 R}{\varepsilon_s \varepsilon_0}}; \quad g = \sqrt{\frac{e^2 (R + \frac{N_{d0}}{kT})}{\varepsilon_s \varepsilon_0}};$$

C_1 – стала інтегрування.

2. Запишемо вирази для електрохімічного потенціалу, густини електричного струму та рівняння Пуассона для нелегованого i -шару з урахуванням деформації кристалічної ґратки [4]:

$$\chi(x) = kT \ln \frac{n(x)}{N_i} + \Delta_i - e\varphi(x) + a_c U(x), \quad (16)$$

$$j = n \mu_n \frac{d\chi}{dx}, \quad (17)$$

$$\nabla^2 \varphi(x) = \frac{e}{\varepsilon \varepsilon_0} n(x), \quad (18)$$

де $N_i = 2 \left(\frac{2\pi m kT}{\hbar^2}\right)^{3/2}$ – ефективна густина станів; Δ_i – розрив зони провідності на межі напівпровідників; μ_n – рухливість електронів; ε – відносна діелектрична проникність середовища. Врахувавши, що $E = -\frac{d\varphi(x)}{dx}$, з (16)–(18) отримаємо нелінійне рівняння для електричного поля:

$$\frac{kT}{e} \frac{d^2 E}{dx^2} + E \frac{dE}{dx} + \frac{a_c}{e} \frac{dE}{dx} \frac{dU}{dx} = -\frac{j}{\mu_n \varepsilon \varepsilon_0}. \quad (19)$$

Розглянемо випадок, коли відстань від межі напівпровідникових матеріалів до центра кластера дефектів, що містяться у підкладці, є набагато більшою за розмір кластера ($x_0 \gg \frac{1}{\sqrt{a}}$). У цьому випадку в i -шарі можна знехтувати деформацією, що виникає в околі дефектно-деформаційних структур. Проте суттєвою може бути деформація нелегованого шару, спричинена невідповідністю параметрів ґраток контактуючих матеріалів. Для дослідження впливу невідповідності ґраток контактуючих матеріалів на інжекцію електронів у нелегований шар обмежимося лінійною апроксимацією деформації:

$$U(x) = U_0 \frac{x}{L}, \quad (20)$$

$$U_0 = U_{xx} + U_{yy} + U_{zz},$$

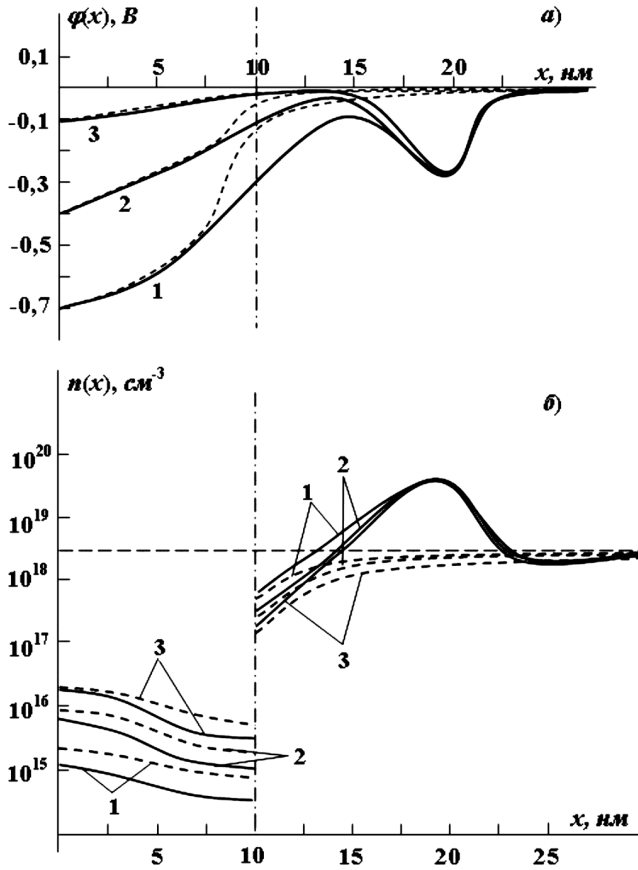

Рис. 1. Просторовий розподіл електростатичного потенціалу (а) та електронів (б) у структурі метал-*i-n*⁺ з кластером (суцільна лінія) та без кластера (штрихова лінія): 1 - Δ = 0, 6 eВ; 2 - Δ = 0, 3 eВ; 3 - Δ = 0 при Δ_i = 0

$$U_{yy} = U_{zz} = \frac{a_s - a_0}{a_s}, U_{xx} = -\frac{2C_{12}}{C_{11}} U_{yy},$$

де U_{xx}, U_{yy}, U_{zz} - компоненти тензора деформації; a_s, a_0 - параметри ґраток матеріалів підкладки та *i*-шару відповідно.

Перейшовши до безрозмірних величин та проінтегрувавши рівняння (19), його можна переписати у вигляді

$$\frac{d\tilde{E}}{dz} + \frac{\tilde{E}^2}{2} + \tilde{j}z = A, \quad (21)$$

де A - стала інтегрування; $\tilde{E} = \frac{e}{kTg_0} (E + \frac{a_c U_0}{eL})$; $\tilde{j} = \frac{e^2 j}{\epsilon\epsilon_0 \mu_n (kT)^2 g_0^3}$; $z = g_0 x$.

Розв'язок рівняння (21) виражається через функції Ейрі і має вигляд [4]:

$$\tilde{E}(z) = -2 \left(\frac{\tilde{j}}{2}\right)^{1/3} \frac{Ai'(y) + C_2 \cdot Bi'(y)}{Ai(y) + C_2 \cdot Bi(y)}, \quad (22)$$

де $y(z) = \left(\frac{\tilde{j}}{2}\right)^{1/3} \left(\frac{A}{\tilde{j}} - z\right)$.

Для розрахунку електричного поля, електростатичного потенціалу та густини струму використовуємо методу, запропоновану в роботі [4].

На межі напівпровідникових матеріалів повинні виконуватись умови, які дають можливість визначити сталі інтегрування як функції густини струму:

$$\begin{cases} \varphi(L-0) = \varphi_s(L+0); \\ \epsilon \frac{d\varphi}{dx} |_{x=L-0} = \epsilon_s \frac{d\varphi_s}{dx} |_{x=L+0}; \\ \chi(L-0) = \chi_s(L+0). \end{cases} \quad (23)$$

Прирівнюючи електрохімічний потенціал напівпровідника на межі з металом до $\chi(0)$, отримуємо ще одну граничну умову:

$$n(0) = N_i e^{-\frac{\Delta}{kT}}. \quad (24)$$

де $\Delta = \Delta_i - e\varphi(0) - \chi(0)$ - висота потенціального бар'єра на межі з металом.

З урахуванням (18) рівність (24) можна переписати у вигляді

$$\left. \frac{d^2 \varphi}{dx^2} \right|_{x=0} = \frac{eN_i}{\epsilon\epsilon_0} e^{-\frac{\Delta}{kT}}. \quad (25)$$

Тоді, врахувавши, що $\chi(0) = \chi_0 - eV$ [4], де V - прикладена напруга, отримаємо вираз

$$eV = e\varphi(0) + \chi_0 + \Delta - \Delta_i. \quad (26)$$

Розв'язавши систему рівнянь (23) та (25), можна визначити $\varphi(0)$ як функцію густини струму. Підставивши його у (26), отримуємо трансцендентне рівняння, що дозволяє визначити ВАХ досліджуваної структури.

3. Результати розрахунків та їх обговорення

На рис. 1 наведено результати розрахунків просторового розподілу електростатичного потенціалу та концентрації електронів провідності у структурі метал - нелегований CdTe - легована підкладка *n*-CdTe при нульовій напрузі для таких значень параметрів: $T = 300$ °С, $D = 3 \cdot 10^{-9}$ см²/с [11], $a_c = 3,38$ eВ,

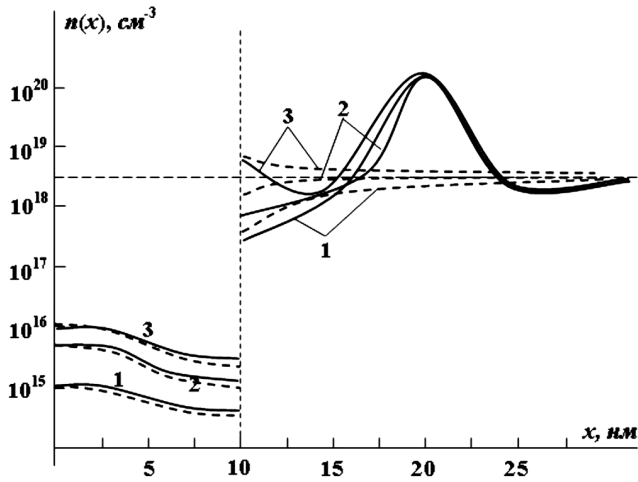

Рис. 2. Просторовий розподіл електронів у структурі метал- i - n^+ при $\Delta_i = 0,3$ еВ: 1 - $\Delta = 0,6$ еВ; 2 - $\Delta = 0,3$ еВ; 3 - $\Delta = 0$. Штрихова лінія відповідає розрахункам без урахування деформаційних ефектів

$D_n = 10^2$ см²/с, $\mu_n = 10^3$ см²/В·с [12], $\theta_d = 10$ еВ, $\varepsilon = \varepsilon_s = 9,7$, $l_0 = 0,5$ нм, $l_d = 2,9$ нм [6], $\rho_{cl}^2 = 0,79$ Мбар, $K_A = 450$ еВ/нм³ [13], $x_0 = 20$ нм, $L = 10$ нм, $N_{d0} = 2 \cdot 10^{18}$ см⁻³, $n_0 = 3 \cdot 10^{18}$ см⁻³. Розрахунки проводили для різних значень Δ ($0 \leq \Delta \leq 0,6$ еВ). Зменшення висоти бар'єра Δ на межі з металом (навіть до нуля) можна досягнути δ -легуванням i -шару безпосередньо поблизу металу [2, 4].

Розглянемо випадок, коли в напівпровідниковій підкладці CdTe існує симетричний кластер, утворений міжвузловинним кадмієм Cd_i з центром у точці x_0 (формула (13)). Наявність кластера приводить до виникнення в об'ємі легуваного CdTe неоднорідного внутрішнього електричного поля та відповідно до перерозподілу носіїв струму. В околі дефектно-деформаційної структури спостерігається локалізація електронів та, відповідно, зменшення їх концентрації в i -шарі. Причому вплив деформаційних ефектів на інжекцію носіїв струму стає більш суттєвим при зменшенні величини бар'єра Δ на межі з металом. Так, при $\Delta = 0$ концентрація електронів в i -шарі за рахунок наявності у підкладці кластера міжвузловинного Cd_i зменшується у чотири рази (рис. 1).

У випадку використання у ролі проміжного шару між металом і підкладкою матеріалу Zn_xCd_{1-x}Te на межі напівпровідників виникає додатковий бар'єр Δ_i за рахунок розриву зон провідності контактуючих матеріалів. У цьому випадку (рис. 2) вплив деформаційних ефектів приводить до незначного збільшення концентрації електронів у i -шарі поблизу ме-

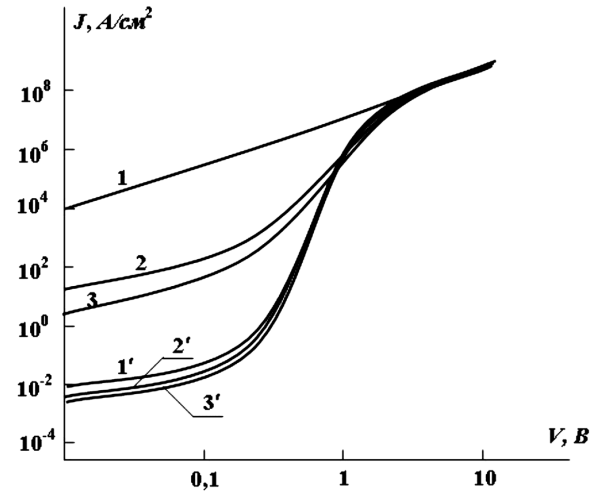

Рис. 3. Вольт-амперна характеристика структури метал- i - n^+ при різних значеннях середньої концентрації дефектів ($\Delta_i=0$): 1, 1' - $N_{d0}=0$; 2, 2' - $N_{d0} = 2 \cdot 10^{18}$ см⁻³; 3, 3' - $N_{d0} = 6 \cdot 10^{18}$ см⁻³; 1, 2, 3 - $\Delta = 0$; 1', 2', 3' - $\Delta = 0,3$ еВ

жі напівпровідників (до 20%). Це пов'язано з тим, що бар'єр на межі напівпровідників суттєво зменшує вплив дефектно-деформаційних структур у легуваній підкладці на інжекцію носіїв струму. А невідповідність параметрів ґраток контактуючих напівпровідників приводить до виникнення неоднорідної деформації розтягу у i -шарі та, відповідно, додаткового потоку електронів у напрямку від металевого контакту до межі i -шар - легований напівпровідник.

На рис. 3 наведено ВАХ структури метал - i -шар - легувана напівпровідникова підкладка при різних значеннях Δ та середньої концентрації дефектів N_{d0} . Наявність кластера у підкладці приводить до суттєвого зменшення електричного струму при незначних напругах зміщення. Збільшення прикладеної напруги приводить до зменшення розміру кластера [8]. Тому при високих напругах ($V > 1$ В) значення густини струму практично не відрізняється від відповідного значення у бездефектній структурі. При збільшенні концентрації дефектів (рис. 3) густина струму зменшується. Це пояснюється тим, що зростає деформація розтягу в околі кластера, а збільшення концентрації електронів у легуваній підкладці практично не впливає на інжекцію носіїв у i -шар.

4. Висновки

1. Досліджено вплив деформації, яка виникає в околі кластера дефектів міжвузловинного кадмію у легуваній напівпровідниковій підкладці CdTe, на інжекцію

електронів в ізолюючий шар структури метал- $i-n^+$. Показано, що за відсутності бар'єра на межі метал – напівпровідник наявність кластера приводить до зменшення концентрації носіїв струму в i -шарі у чотири рази.

2. Встановлено, що невідповідність параметрів ґраток контактуючих напівпровідникових матеріалів структури метал- $i-n^+$ є причиною зростання концентрації електронів в i -шарі.

3. Показано, що збільшення бар'єра як на межі метал – напівпровідник, так і напівпровідник – напівпровідник зменшує вплив кластера на інжекцію носіїв струму в i -шар структури метал- $i-n^+$.

1. С. Зи, *Фізика напівпровідникових приборів* (Мир, Москва, 1984), Т. 1.
2. В.И. Шашкин, А.В. Мурель, ФТТ **50**, 519 (2008).
3. Ф.Ю. Солдатенков, В.Г. Данильченко, В.И. Корольков, ФТП **41**, 217 (2007).
4. В.И. Шашкин, Н.В. Востоков, ФТП **42**, 1339 (2008).
5. С.В. Винценц, А.В. Зайцева, Г.С. Плотников, ФТП **37**, 134 (2002).
6. В.И. Емельянов, И.М. Панин, ФТТ **39**, 2029 (1997).
7. В.И. Емельянов, ФТТ **43**, 637 (2001).
8. Р.М. Пелещак, О.В. Кузык, УФЖ **54**, 703 (2009).
9. В.Е. Лашкарев, А.В. Любченко, М.К. Шейнкман, *Неравновесные процессы в фотопроводниках* (Наукова думка, Київ, 1981).
10. N.E. Korsunskaya, I.V. Markevich, T.V. Torchinskaya, and M.K. Sheinkman, Phys. Stat Sol. (a) **60**, 565 (1980).
11. Н.І. Каширіна, В.В. Кислюк, М.К. Шейнкман, УФЖ **44**, 856 (1999).
12. Д.В. Корбутяк, С.В. Мельничук, Є.В. Корбут, М.М. Борисик, *Телурид кадмію: домішково-дефектні стани та детекторні властивості* (Іван Федоров, Київ, 2000).

13. Chris G. Van de Walle, Phys. Rev. B **39**, 1871 (1989).

Одержано 13.10.09

ВЛИЯНИЕ ДЕФОРМАЦИОННЫХ ЭФФЕКТОВ НА ЭЛЕКТРИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА СТРУКТУРЫ МЕТАЛЛ-ПОЛУПРОВОДНИК-ЛЕГИРОВАННЫЙ ПОЛУПРОВОДНИК

Р.М. Пелещак, О.В. Кузык, О.О. Даньків

Резюме

Исследовано влияние упругих деформаций, вызванных как несоответствием параметров решеток контактирующих полупроводниковых материалов, так и наличием кластера дефектов междоузельного кадмия в легированной полупроводниковой подложке CdTe, на инжекцию электронов в изолирующий слой структуры металл-нелегированный полупроводник $Zn_xCd_{1-x}Te$ -полупроводниковая подложка n -CdTe.

INFLUENCE OF DEFORMATION EFFECTS ON ELECTRICAL PROPERTIES OF STRUCTURE METAL-SEMICONDUCTOR-DOPED SEMICONDUCTOR

R.M. Peleshchak, O.V. Kuzyk, O.O. Dan'kiv

Ivan Franko Drobych State Pedagogical University
(24, Ivan Franko Str., Drobych 82100, Ukraine)

Summary

The influence of elastic deformations that arise owing to a mismatch between the lattice parameters of contacting semiconductor materials and in a vicinity of the defect cluster induced by interstitial cadmium in a doped semiconductor CdTe substrate on the electron injection into the insulating layer of the metal-undoped $Zn_xCd_{1-x}Te$ semiconductor- n -CdTe semiconductor substrate structure has been studied.